

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Székelypapok és tanítók!

Testvéri szózatunk van hozzátok.

Hozzátok, akik együttesen vagytok hivatalva a székelypapok anyagi és erkölcsi jóvoltára felelősek.

Hozzátok, akik elsősorban vagytok hivatalva ennek a keleti határainkat ősi idők óta védő népek gondolkodását irányítani, érzelmeit megtermékenyíteni.

Ma már mindnyájan tisztában vagyunk azzal, hogy a papnak a templom kivül, a tanítónak az iskolán kívül is nagy és nemes feladatokat kell megoldani a nép körében.

Irányítani kell a gondozásaikra bízott népet politikai állásfoglalása tekintetében is. Nagy kötelesség ez különösen ma, midőn a sötét fellegek mind jobban gyülekeznek hazánk egére. Menjetek ki hát a székelypapok közé. Világossítsátok fel a közeledő veszedelmek felől.

Hiszen a székelypapok mindig szabadságszeretőek voltak. A székelypapok ősidőktől fogva minden jogtalanság ellen szívvel, karral küzdtek.

A székelypapok az osztrák járom viselésére sohasem voltak hajlandók.

Hiszen a minapában is emlékoszlopot emelt Madéfalván a letipró jogtalanság elleni küzdelemben halomra gyilkolt ősei emlékének.

Ez a turul-madaras emlékoszlop két dolgot hirdet az utókornak.

Hirdeti az osztrák hatalom eszközeinek gazságát s a székelypapok szabadságszeretétét.

Vajjon a véletlen műve-e, hogy most emeltetett ez az emlékoszlop?

Nem a véletlené.

A történelem ismétli magát.

Ime az osztrák gonosz praktika hazánk alkotmányára ellen jelenben — Isten tudja hányadikszor — újból ismétlődik.

Nohát annál az oszlopnál emlékezzetek székelypapok!

Álljatok elő papok és tanítók!

Mondjátok meg a népnek, hogy — minden előjel szerint — újabb Bukowok készülődnek.

Oktassátok ki a népet, hogy micsoda rettenetes praktikával készítik elő a talajt az erőszakos beavatkozásra.

Hír szerint a Fejérvári-kormány megbízást kapott a királytól. Kormányozni

fognak parlament nélkül, ellenőrzés nélkül — törvénytelenül.

Ez tiszta abszolutizmus — a legveszedelmesebb formában. Az abszolutizmus jól érzi, hogy nincs igaza s erőszakossága megtöri a törvényt tisztelő és hazát szerető polgárok passzív ellenállásán. Ebből a féltelmes nyugalomból akarja a hatalom kiugrasztani a népet, hogy okot és alkalmat kapjon a fegyveres beavatkozásra.

Ezért szövetségekkel a törvénytelen kormány a nemzetiségekkel, a hazát tagadó szociáldemokratákkal.

E két elem ingerlő, erőszakoskodó fellépésével akarja a törvény sáncai közt védekező nemzetet beugratni.

Elküldi ágenseit a székelypapok néphez is.

Ezek az ágensek mézes-mázos, csábító beszéddel fogják hirdetni az abszolutisztikus kormány maslagos programját.

Lesz benne „általános választójogról”, „megyei tisztviselők” kinevezéséről, „népiskolai törvényről”, kis gazdák megmeneküléséről és sok másról szó.

Igy készítik elő a talajt egy újabb választásra, melyen működni fog az erőszak, az igéret, a pénz.

Értsétek meg ezt a veszedelmet.

TÁRCA.

Kirándulás.

(Folyt. és vége.)

Étel után aztán neki mentünk a Vaskapúnak. Nem kell azt hinni, hogy csakugyan vasból való kaput hámulhat itt az ember. Nem, ilyen nincs. De hogy mégis legalább kapu legyen, a mit a törpe utókor megbámuljon, az élelmes oláhok fontak egyet vesszőből a Traján útján keresztül s ezt a várnagy kinyitja meg becsukja egész szertartásosan minden átmenőnek 2 fillérért. Ennyit csak megér ez a történelmi remiszencia. Mi azonban nem fizettünk semmit, sőt a jószívű várnagné szilvával is ellátta ifjainkat.

Ez a Vaskapu az a nevezetes hely, ahol Hunyadi elvert egy béget, de szerencsére a seregével együtt. A bégek a nevet már elfeledtem, de elvége nem is a bég a fő, hanem a sereg, azt pedig elverték alaposan. Amint a siető szellő elszaladt közöttünk, azt hittük, hogy tán csatázó török és magyar vitézek lelkei futkosnak ott körülöttünk s folytatják még most az évszázadok után is vitézi játékaikat. Hanem ok alusszák örök álmaikat, s a méla csendben csak a nagy,

óriási vasbuzogány, — mit a kégyelet állított ide, — emelkedik fenyegetőleg az égnek s hirdeti Hunyadi dicsőségét.

A törökök után Bukovára érkezünk, hol Barezza Gyula mérnök úr és kedves neje fogadtak igaz, színrany magyar vendégszeretettel. Na, az igaz, hogy ott arra felé a levegőben van a vendégszeretet bacillus és csak úgy szedi áldozatait. Ez a kedves házaspár meg épen gyógyíthatatlanul benne van e betegségben. Mit is szóljon az ember, mikor még a diáknép is rántott eszékét kapott — uszonára! Milyen lehetett az ebéd! És még ők kérték az engedelmet, hogy becsüssünk meg, ha nincs minden úgy, a hogy ők akarták stb. stb. És jóságos arcukról lesugárzott, hogy hiszik is, meg érzik is, amit mondanak. Őszintén mondom, szegyeltem magam: belőlem hiányzik ez a szép vonása a léleknek. És úgy magamban eltárgyaltam, hogy mi harmincán beállítunk egy emberpárhoz, a kit sohasem láttunk s ezek az emberek úgy bánnak velünk, mintha gyermekkorunk óta baráti viszonyban lettünk volna, tejjem, vajban fűrésztenek. S megoldódik a mi nyelvünk is: nevetünk, tréfálunk, mint a mieink közt s a végén mi magunk sem akarjuk elhinni, hogy csak ma láttuk először egymást. Nem, nem lehet. Ismertük mi

egymást reges regén. . . . Érzem, hogy valami titkos erő játszik velünk, s ez oldott fel nyelvet és szívet. Pedig az igazság mégis csak az, hogy nem ismertük egymást eddig s lehet, hogy nem is látjuk egymást többé soha. De a leltem örvendett, hogy a régi magyar vendégszeretethek két ilyen kedves képviselőjét ismerhettem meg.

Ebéd után ugyancsak Barezza mérnök úr kalauzálása mellett lementünk a márványbányához, melyet még a rómaiak bányásztak. Most is a rómaiak bányásszák. Nagy, zsiros kalapú, borszakos római nép feszegeti a márványlapokat s elmékedik munkája közben nem a régi mesés nagyságról, világvevő hadvezérekéről, hanem a teljes puliszkáról. A bányá mellett kőfaragó műhely is van. Munkás kezek szorgoskodnak, gépek fázdoznak s ember és gép együtt végzi a nagyszerű munkát: kőbe lehelni emberi gondolatokat. Oszlopok, dísztagyarak készülnek itt, de különösen sírkövek. Mert hát erre van a legtöbb szükség; szüksége van rá élőknek, halottaknak egyaránt. Az élőknek: mert rábizhatja valakire gyászt; a halottaknak: mert legalább van valami, ami őrzi az emléket. Hiába, az ember mégis csak praktikus. Mindent, a mit lehet, rábiz másra: a munkát a gépekre, a gyászt a márványra. És a márvány olyán türelmes. Mikor

Oktatásaitokkal, felvilágosításaitokkal te-
gyék immunissá a becsületes székely
népet a ravasz bolondításokkal szemben.
Minden alkalmat fel kell használni az
alkotmány megvédésére irányított ágita-
cióra.

Székely papok és tanítók! a haza bol-
dagsága kívánja ezt tőletek.

Legyetek hát erősek, mint az orosz-
lán, ravaszok, mint a macska és okosak,
mint a kigyó.

Püspök urunk Marosujváron.

Mult számunkban beszámoltunk önméltósá-
gának felvívni és marosludasi bérmaut-
járól. E kettő közé esett a marosujvári,
melyről a következőleg írunk nekünk:

Szeptember hó 24-én érkezett körünkbe
Majláth gr. erdélyi püspök. Marosujvár közön-
sége osztatlan lelkesedéssel fogadta a fiatal fő-
papot, ki éppen születésének 41-ik évforduló
napján jött hozzánk.

Nagy néparadat vonult a népszerű püspök
elé. A szódagyár főkapuja előtti tér teljesen el
volt lepte a közönség által, úgy hogy a Kocsárd-
ról beérkezett vonat alig volt képes az állomásra
bevonulni.

Delután 4 óra előtt tünt fel a püspök né-
gyes fogata, mely caakhamar a szódagyár előtt
felállított rendkívül izlésesen díszített díszkapu
elő ért, hol elsőben Felix Károly szódagyári
igazgató a gyár nevében üdvözölte a püspököt,
ki szívélyesen, látható örömmel fogadta az óvá-
ciót. — Beesülünk kell az ily iparvállalatot —
mondá a püspök — mert sok jót tesz már csak
az által is, hogy sok szegény munkás családnak
kenyeret ad, és biztosítja megélhetését. Ezután
Láng Aurél m. kir. szántanácós, az egyház gond-
nokja tolmácsolta az egyház igaz örömet, hogy
szeretett püspököt üdvözölheti.

A püspök megköszönvén a szives szavakat,
kérni fogja a jó Istent, hogy marosujvári itt

időzését tegye áldásossá és a helységnek min-
den egyes lakóját áldja meg.

Hosszu kocsisor kísérté ezután a püspököt,
ki mozsárlövések és harangzúgás között vonult
be a városba. A második díszkapunál Stepan
Miksa m. kir. bányatanácsos a főbányahivatal
nevében fogadta a püspököt, ki válaszában ki-
jelentette, hogy szívesen jön mindenkor a bá-
nyászok közé, mert szereti azt a népet, mely
oly nehéz és veszedelmes munkát végez. Isten
áldását kéri a bányászokra.

Kedves jelenet következett ezután. Szabó
Hluka beszéd kíséretében virágcsokrot adott a
püspöknek, ki szeretetteljes mosoly kíséretében
fogadta a gyermeki szeretet nyilvánulását. A
templom ajtóban Magdó Mihály plébános fogadta
előjáróját, tiszteletteljesen átnyújtván püspöke-
nek az egyház kulcsát. A kegyelmes úr vála-
szolva, megnyugvással adja vissza a kulcsot,
mert jól tudja, hogy az a lelkes kezében jó
helyen van. Ezután bevonult kíséretével a tem-
plomba, mely zsufolásig telve volt.

Másnap délelőtt a bérmálást végezte a püs-
pök, 174 gyermeket buzdítván és megerősítvén
a hitben.

Az egyházi szertartás után a tisztelgések
következtek. Megjelentek: a főbányahivatal és
melleje rendelt számvevőség tisztikara Stepan
Miksa bányatanácsos és Láng Aurél szántanác-
osos vezetése alatt. Stepan tolmácsolta a tisztikar
tisztelőt. A püspök megköszönvén a figy-
elmet, a küldöttség mindenikéhez néhány szí-
ves szót intézett.

Utánok a róm. kath. egyháztanács jelent
meg, Stepan egyházi főgondnok vezetése alatt,
ezt követte a gör. keleti hitközség, melynek ne-
vében Gibhu János lelkész beszélt.

Ezután az Erzsébetegylet tisztelt Stepan
Miksné elnök vezetése alatt. A püspök körül-
belül így válaszolt:

„Nem a beszéd a fő ezen egylet érzelmei-
nek tolmácsolásánál, hanem a jószívűség és
áldozatkészség. Ezen egyletről eszembe jut a mi
Erzsébet királynénk emléke, ki oly sok jót tett
minden téren.

• Segítsünk azokon, kik szenvednek és a se-

gélyre rá szorulnak. A jó Isten adja szent ke-
gyelmét ezen egylet működésére, mert az Isten
áldása száll azokra, akik könyöröltek.”

Az Erzsébetegylet tisztelgése után a M. O.
Vöröskereszt-egyesület iteni fiókja tisztelt Fel-
ix Károlyné vezetése alatt; utána a tantestü-
let Jovian Antal isk. igazgató vezetése alatt,
majd Csegezy Gyula kir. járásbíróval az éien a
helybeli járásbírósg tisztikara, ezután a szódá-
gyár, melynek nevében Félix Károly beszélt, az
állomásfőnökség Csiky főnökkel, a községi elő-
járóság Kurta Károly jegyzővel tolmácsolta a
tisztelőt és ragaszkodott. A püspök minden
egy küldöttségnek szives szavakkal köszöntö
meg a megjelensést és a küldöttségek minden
egy tagjához szívélyes szavakat intézett, nem
egyszer csodálatot kelte bámulatos emlékező
tehetségével.

Delután 1 óraker ebéd volt a plébánián.
Ott láttuk a püspökön és kíséretén kívül Maros-
ujvár társadalmának színe-javát.

Az első felköszöntőt Stepan Miksa bányat-
anácsos mondta, éltetve ő exellenciáját a püs-
pököt; ki válaszulva ő Felsőjére a királyra emelte
poharát.

A beszédet állva hallgatták, de az éljenzés
es alkalommal nem tört ki azzal a lelkesedéssel,
melyhez Marosujváron hasonló alkalmakkor
szokva voltunk.

Gyújtó hatással volt ezután a bányász-ze-
nekár által előadott magyar Himnusz; sok arc
kipírult és valóságos hazafias láz vett erőt a
jelenvoltakon, kik a zene utolsó hangjaira lel-
kes „eljen a haza” kiáltást hallattak.

Ebéd után a püspök a templomba ment, a
vendégek azonban még soká együtt maradtak.

Kedden a püspök még néhány gyermeket
megbérmált, azután a szódagyárat tekintette meg,
majd tovább utazott. Mielőbbi viszontlátásra!

Az alkoholelles X. nemzetk. kongresszus.

(Folytatás.)

A kongresszus 14-én Chyzer Kornél elnöklése
mellett folytatta tanácskozásait; szívélyesen üdvöz-
ölte a megjelent tanfőriakat és a nagyszámú

már az élők rég elfeledték a porladozót, ő ott
áll napsugarban, viharban s gyászol, gyászol
fáradhatatlanul. . . .

Késő este volt, mire visszaértünk Hátszegre.
A reggeli derült hangulat eltűnt a kocsikkól. Az
évezredek mohái, összetépett nemzeti dícsősé-
günk emlékei s az emberi elme fenséges küz-
delmeinek szemlélese komoly gondolatokat kel-
tett lelkünkben s kissé szótlanokká tett Lány
Gyula esperes úr háza küszöbeig. Itt aztán futni
engedtük a komolyságot s vaesorához ültünk s
ettünk éjfeli 12 óráig. Akkor is csak a szelle-
mek iránti tiszteletből tettük le az evőeszközö-
ket. Bár azt hiszem fölösleges volt, mert itt a
szellemek is vendégszeretők. Aki pedig Lány
esperes úr vendégszeretében kételkedik, én azzal
az emberrel szóba sem állok.

Nehéz szívvel s nehéz szemmel ültünk
másnap reggel a vasútra, hogy kirándulásunk
másik színhelyét: Petrosényt is elérjük. Vadre-
gényes vidéken égbenyúló hegyek közt emelked-
tünk magasabbra, magasabbra. Itt-ott belesza-
ladtunk a hegybe: el-eltűntünk a föld alá; éj-
sötét nehezdedt ránk pillanatokig, aztán újra
napfény kacagott szemünkbe. Nehél oda lopóz-
tunk a sziklafalhoz, hogy majdnem suroltuk
baraa arcát, majd megint eltávolodtunk tőle.
Ott a másik oldalon pedig lenn a mélységben
nyomon kergetett a szűk völgy zöldes füvével,
sárgaféjű fáival, legelésző nyájaival. Most a ró-
maiak őrtornya marad el mellettünk, felszemé-

vel épen ide bámúl a kapaszkodó vonatra, úgy
látszik még mindig nem tud belenyugodni a gon-
dolatba, hogy ló nélkül is mehessen valami,
aminek kerekai vannak. Pedig már évek óta
hallja ezt a zakatolást, látja a felcammogó vas
óriást, de azért ő csak bámul. Nem esodálko-
zom rajta. Hiszen szinte kétezer év óta örködik
már a vidéken, a kíméletlen idő leszedte kalap-
ját is, de ilyen ördögös pőfékelő jószág csak
most vetődött erre felé. S nincs senki, aki meg-
mondaná, hogy mi ez? Ott lenn a völgyben
az egész régi világ összeomlott, új épült a
romokon, ő meg itt maradt a hegyek közt
társak nélkül, mint a régi időknek itt feledett
emléke. Hogyan is érthetné meg az új embe-
rek gondolkozását, munkáját! — Majd elér-
tük a hegy tetejét, gyors vágatásban haladtunk
on, elszaladtunk a Boli barlang kijáratánál is, aztán
nemsokára ott voltunk a község fővárosában:
Petrosényben. Egy kis villásreggeli új életet
öntött tagjainkba s neki indultunk a közsénbá-
nyák megtekintésének. Előbb azonban Andreics
bányaigazgató úrhoz mentünk fel, aki nagy tu-
dásával előkészített a látandókra: előadást tar-
tott a petrosényi kőszenteplőről, a munkála-
tokról stb. A rendkívül tanulságos előadás után
bementünk a kőszénbányába, megnéztük a mű-
veleteket, majd az emberi munkát segítő gépe-
ket s ezzel a tanulságos részen átestünk. Bar-
talus mérnök úr sziveskedett kisérni társasá-
gunkat s ő adta meg a még szükséges felvilá-

gosításokat is. Delben a Gerbert-testvéreknek
voltunk igen szívesen látott vendégei s innen
indultunk delután kirándulásunk legszebb pont-
jára, a Zsil völgyébe. Hogy az élvezet teljes
legyen, az utat automobilon repültük be és saj-
nátkozva néztünk Bartalis fővezérre, aki valami
elődkirázó szekerem élvezte a dícső természe-
tet. Hát hiába, a vezérnek ott kell lennie a ka-
tonáival jobban, rosszban egyaránt.

Fölségesen szép vidék ez itt. Két oldalán
sziklák emelkednek, fejüket alig lehet látni, el-
vesz ott fenn valahol, ahol a felhők születnek.
Oldalukon fák kapaszkodnak a zöld ruhával ta-
karják be a szürkés szikla testet, de itt-ott
rést hagynak, hogy kidughassa tagjait az izo-
nyános kőóriás. Lábaknál a Zsil hajbai szalad-
ják szüntelen útjokat; egy-egy merészebb mé-
lyedésnél zúgva hullanak alá a sziklatömbökre
s az apró vizsilánkok, mint valami ezüst por,
csillogva ugrálnak szét a tiszta üde hegyi leve-
gőben. Az ember úgy érzi magát, mintha tem-
plomban lenne. Úgy érzi, mintha valami apo-
kalipszis szent könyve előtt állana s remegre
néz az óriási sziklákra, mint a titkos varakra,
melyek az Isten gondolatait rejtik. Úgy érzi,
mintha ránehezdednek az a láthatatlan kéz, mely
e mérhetetlen kötőmegeket szétszakította egy-
mástól. Az ember önkéntelenül is rákiabál ez
örökös színekre: Kik vagytok! Miért álltok
itt! ki tépett szét egymástól? Minő titkot vártok
hozzáférhetetlen méhettekben? Minő szerepetek

mindkétmémű tanuló ifjúságot. Első előadó Mairs Eliot Yorke angol volt, ki azon intézményeket és eszközöket ismertette, melyekkel Angliában az iskola és nevelés az alkoholelles mozgalom szolgálatában állott, különösen a nők fejtettek ki nagy mozgalmat. Dicsérettel említi fel, hogy az angol tanítók leghatalmasabb támaszok és munkatársuk a nagy küzdelemben, kik kitűnnek erkölcsös és józan életükkel. Utánna Hannel Franciscus brémai úri bizonyította be, hogy az ifjúság alkohol élvezete a legnagyobb mértékben hátráltatja a nevelést. A fiatalok iszákosságának utókövetkezménye a korai idegesség, a jellem megromlása, az erkölcsi és anyagi zülles. Követelni kell, hogy az összes államokban nemcsak a tanköteles gyermekeket, hanem a felsőbb iskolák ifjúságát is tiltsák el a szesz italok élvezésétől.

Eötvös Lajos szolnoki kir. tanfelügyelő érdekes előadásában szükségesnek látja, hogy a tanító minél több alkohol mérgezési esetet beszéljen el a tanulók előtt; a tanuló ifjúsággal az iskolákban fogadalmat kellene tétetni, hogy teljes antialkoholista legyenek nagykorukban. Nagy gondot kell fordítani az alkoholista szülők gyermekeire. Az iskolai tankönyveket antialkoholista olvasmányokkal kellene kibővíteni. A felsőbb és szakiskolákban az egészségtan tanítása alkalmával minél tüzetesebben kell feltüntetni az alkohol pusztításait. Az ifjúsági egyesületeknek egyik legnagyobb célja az ifjakat elvonni a kocszmától, szükséges a mértékletességi egyesületek alakítása, kívánatos volna a nagyobb helyeken népkávéházakat felállítani, ahol csakis alkoholmentes italokat áruljanak.

De fő feladatuk van az alkoholelles küzdelemben a tanítóknak, csak abstinens tanítókkal leszünk képesek a népet a tönkretevő alkohol pusztításaitól, a folytonos sülyedéstől megmenteni. Tekintettel arra, hogy most minden képezdét a jelentkezők ostromolnak, azok nem képesek a jelentkezőket befogadni, ki kellene mondani, hogy ezután csak abstinens ifjakat vesznek fel. Így keletkeznek egy a hivatása magaslátán álló tanítói kar, kikkel biztosan le lehetne győzni az alkohol rettenetes zsarnokot.

Lesz az ember jövő küzdelmeiben? És csak a pátek suttag megfejthetetlen szavakat vissza, a köriások ott állanak ijesztő mozdulatlanágban s néznek változatlan arecal fel a mosolygó, a ragyogó égboltozatra . . .

Vasárnap Buday plebános úr vendégszeretettel élveztek s ebéd után kimentünk a Boli barlanghoz. Hobot káplán úr volt az utitársunk, aki különben egész petrosényi időzésünk alatt huséges társunk volt Gerbert Ottó egykori tanítványunkkal együtt. A barlangról nem írok semmit, mert nincs hely; különben tudja mindenki, hogy a barlang egy olyan lyuk, amely sziklával van körülvéve. Mit mondhat még egyebet? Azt azonban megemlítem, hogy Reithofer Jenő bácsi lejárta s én szintén. Még a Tisza kutyát is oda pingáltam, aki szintén utitársunkul szegődött s nagy érdeklődést mutatott a barlangban a természet e remek alkotása iránt, de látszott rajta, hogy érdeklődéséért várna egy kis trinkledét: egy darabka kenyeret, meg egy kis csontkészt. Azon azonban csodálkozom, hogy rajzomat csak hosszú magyarázatok után értékék meg Glückseel Rájhárdék. . .

És most itthonn vagyunk. Lelkünk meg élénken hatása alatt áll a pompásan sikerült kirándulás benyomásainak. El-elemeletjük a kedves jó embereket, kik szívességükkel örökre lekötöztettek, s elámodozunk Lenkes bácsiékről, összeomlott világokról, a természet fenséges képeiről, meg a Tisza kutyáról.

Rass Károly.

Ezután Fischer Jakab dr. a pozsonyi állami kórház főorvosa tartott felolvasást az iskola szerepéről az alkoholelles küzdelemben. A gyermekeket zsenge korukban kell abstinenské névelni, irtózatot kell kelteni a gyermekekben a pálinka, bor és sör ellen. A felsőbb iskolák tanulóit be kell vonni az alkoholelles mozgalomba.

Az utolsó előadó Laczkó Viktor dr. budai hittanár, a főszűlyt a házi nevelésre fekteti. Nem szabad azonban az iskolai neveléstől elválasztani. A kettő oly viszonyban van egymással, mint a világosság és melegség a természetben. Az iskolai nevelésben több van az értelem világosságából, a családi nevelésben több a szeretet melegéből. Minden áron oda kell hatni, hogy az egyes családokban divatos alkoholizmust kiirtsuk, mert némely család neveléséges módon divatot üz az ivásból. Már az is megtörténik, hogy előkelő nők is összeülnek a mulatozó urakkal, még dicekedni is lehet hallani, hogy ennyi meg ennyi pohár pezsgőt ittam. Az ivási mánia az ily dicekvésből, melyeket urak és hölgyek szájából hallunk, tápot nyer. Még olyant is lehet hallani nők szájából: „nekem olyan különösön jön s mondhatom mintegy kellemetlen, midőn a férfi nem iszik szesz italát és nem szivarozik.” Lám mily nagy hatása van a szokásnak!

A rendes előadók után felszólltak: Charles Wakely Londonból, a gyermekeknek szemléltető oktatását sürgeti az alkohol káros hatásairól. Engel Ignác dr. Nagy-Surányból, a nők fontos hivatású hanguloyozza az alkoholelles törekvésben, Strecker dr. Berlinből, az iskola-orvosok szerepét tünteti fel. Hoffmann Otília brémai kisasszony szükségesnek látja, hogy a gyermekek az iskolában a tankönyvekből tanulják meg, hogy az alkohol mérég. Még több felszólalás is volt, melyek mindazon következtetésre jutottak, hogy a társadalom legfőbb teendője, hogy a gyermekeket az alkohol mérgezésétől meg kell óvni s e célra az iskolát egészen igénybe kell venni.

A kongresszus elmeorvos tagjai délután a magyar kir. orvosegyletben ülést tartottak. Az ülést Epstein László dr. a nagyszabeni országos tébolyda igazgatója nyitotta meg, indítványára Forel dr. tanárt választották meg elnöknek. Delbrück dr. „Abstinencia az elmebeteg intézetekben” címen nagyfóntosságú előadást tartott. Beszerzett adatok alapján kimutatta, hogy még kevés abstinens orvos van alkalmazva az elmeegógyintézetekben. A tébolydából elbocsátott páciensek 30 százaléka alkoholista, felszólítja a tébolyda igazgatóit, hogy minden tébolydában az egész személyzet abstinenciájára törekedjenek. Waldschmidt berlini elmeorvos „Az iszákosok gondozásának jelenlegi állásáról Németországban” címen értekezett. Bezzola (Érmatingen) értekezett az alkoholizmus gyogytanáról.

Este 8 óraker a főváros gazdag vacsorát rendezett alkoholmentes italokkal, körülbefül 800-an voltak. Több felköszöntő volt. Az első a királyra, azután a fővárosra, a külföldi vendégekre, a kongresszus tagjaira. Természetes kedélyesség uralta ezen szolid, előkelő lakomát, melyen bárki meggyőződhetett arról, hogy kedélyesen lehet étkezni, időt tölteni az alkohol izgatató, bódító mérég élvezése nélkül is. Én azt hiszem, hogy más kongresszusi banketten a különféle borok és a pezsgő több értékét képviseltek, mint ezen lakomán a különben elég bőséges, elég finom izletes összes ételek.

Következik a nagy nap, szept. 15. napja, melyre a nemzetközi szocialisták oly lázasan készültek s a melyről azt gondolták, hogy meghozza a várvavárt boldogságot. De nagyon csalódtak. Nem tudták keresztül vinni az általános

munka szünetet sem. Nagy tömegben vonultak az ország háza felé, de az utcák végén útjokat állotta a rendőrség, közel sem juthattak az országházhhoz. Az országházban pedig a meggyőződéssel, hazafias áldozatkész érzéssel és akarattal bíró koaliciós képviselők sürgősebb, fontosabb teendőkkel voltak elfoglalva, a megálmodott alkotmány védelmével. Nem érték rá az általános választói jogról tárgyalni, azt a nagy küzdelem után következő nyugodt munka idejére hagyták. De nem politizáltak! Visszatérek a műcsarnokba. Ott is nagy küzdés volt. A nemzetközi kongresszus minden rendű, rangú és korú tagjai egy rettenetes zsarnokkal szemben vettek fel a küzdelmet, az alkohol zsarnokkal szemben.

Ma arról tanácskozott a kongresszus, hogyha bekövetkeznék azon idő, midőn az embernek megjön a számító, belátó esze és a szesz helyett a valóban tápláló, üdítő, erősítő tejjel, vagy gyümölcskivonatból készült alkoholmentes italokkal élnek, mi történjék a szeszszel, mert ennek gyártását egyszerre beszüntetni egyenlő volna a mai állapotban az agrár érdekek tönkretevéseivel. Kérem, az abstinens ember okos, józan, számító, mindent meggondol, ő csak építeni akar, rombolni soha sem. Tehát ma ezen igen fontos kérdést vitatták meg. Ma a legjózanabb, tehát legvittezebb és legerősebb nemzet képviselője, a japán Ogava dr. miniszteri tanácsos elnökölt. Ezen kérdésben kellett dönteni: „a szeszitalok fogyasztásának csökkentésével mikép kárpótolják az államot és mezőgazdaságot?” Wroblevsky Ágost dr. (Krakó) terjesztette elő Darinszka-Polinska Zsófia dr. értekezését. Az előadás szerint nem csak azok mozdítják meg az alkoholelles mozgalmat, a kik abstinensek, hanem azok is, kik arra törekednek, hogy alkohol termékeket ipari célokra minél nagyobb mértékben fel lehessen használni. A hatalmas gazdasági érdekek, melyek már most is akadályul szolgálják az erélyes alkoholelles törvényhozásnak, mind addig fenyegetik mozgalmunkat, a míg az alkohol felhasználásának újabb jövedelmező módot nem találunk. Úgy kell berendezkednünk, hogy ipari célokra oly nagy mennyiségű szeszt dolgozzunk fel, hogy az alkohol mint ital alárendelt szerepet játszó. Úgyan e tárgyról Klemp Gusztáv budapesti tanár javaslatot terjesztett be, melyben arra kéri a kongresszust, hogy írjanak fel a törvényhozáshoz oly értelemben, hogy hasonos oda, tegyen oly intézkedéseket, hogy az ipari szesz ára esőkenjen, az ivásra szánt szesz ára emelkedjék. Ez úgy érhető el, ha az állam az előbbiről leveszi a fogyasztási adót egészen s annyival emeli az utóbbi fogyasztási adóját.

Forel dr. tanár a napirend megszakisításával szóba hozta egy budapesti orvosi szaklapnak abstinensellenes cikkét, mely főleg egy negyven évvel ezelőtt készült statisztikára támaszkodik. Stein dr. kongresszusi főtitkár megjegyzi, hogy ez a statisztika egy cseppet sem megbízható, sőt minden szava alaptalan.

Ezután Malcolmes Béla dr. terjesztette elő véleményét a szesz ipari értékesítéséről, mint az alkoholelles küzdelem eszközeiről, indítványozza, hogy küldjön ki a kongresszus egy bizottságot, melynek célja a szesz ipari értékesítésének az alkoholizmus szempontjából való tanulmányozása, a szesz ipari értékesítésének alkalmas módon előmozdítása. Az elnök kijelenti, hogy a javaslat felett a záró ülésen fognak dönteni.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

Koronagyűlés.

Az erzsébetvárosi esperesi kerület lelkész-kedő papsága f. é. szept. 28-án tartotta ezidei őszi koronagyűlését Sárpatakon. Följegyzésre méltó ténynek fölemlíthető, hogy ez az első eset, hogy a kerületi papság ez igazán felreös és nehezen megközelíthető helyre tette koronagyűlését. A magyarázat a következőkben kereshető. A lelkész-kedő papság már régen elhárította, hogy boldogult lelkész-társának néhai Both Demeter sárpataki lelkésznek, — kit a kerület minden papja és hívője igaz szeretettel vett körül, mert igazi pap volt — emlékkönyvet fog rendezni. Sárpatákat szemelte ki a kerület, mert a boldogult jó öreg itt működött. A kerület főesperese megható szavakban emlékezett meg a boldogultról, példányképül állítván a papság elé P. Both Demeter életét, jellemét és működését, mely megemlékezés után forró ima száll az Ég szamályához a boldogultról. A második ok a következő volt: kegyelmes püspök urunk jóságából a sárpataki hívek új templomot kaptak, a pap a mai kor igényeinek megfelelő lakást, ezt megtekinteni volt a papság szándéka.

Meghatva állott a papság a gyönyörű kis templom előtt, mely új képet nyújt az egész községnek, mert mintegy urajja Sárpatákat a neki szánt dombról. Csinos és kényelmes az általakított plebánia, hasonlóan célszerűek a gazdasági épületek. És mindez Excellenciájának bőkezűségét hirdette. Büszke is a sárpataki atyafi, hisz „Muszka“ bátyánk büszkeséggel hirdeti: „minket szeret a főpásztor, hisz új templomot, paplakot és ami a fő, jó papot adott — az Isten is megáldja Excellenciáját szent áldásának teljével. Már csak szöntelésre jönne, aztán már nem bánom, ha meg is halok, mert a katolikus győzött Sárpatakon.“ Ez pedig Muszka bátyánknál nagy szó, mert pár évvel ezelőtt ő is az aklon kívül állott.

Az ügyes és esinos, olesó munkáért Nagy István erzsébetvárosi építőmestert illeti dicseret, az esperes urat pedig teljes elismerés, hogy ily embert talált.

A koronagyűlés tárgyai felölelték a mai kérdéseknek mondhatni teljét. Kegyelmes főpásztorunk által kitűzött tételéről Nagy István a házigazda referált, mely referáda érdekességét emelte a kérdések felett megindult vita. Steinhauer a kántori nyugdíjról értekezett, talpraesett és kívánatos módosításokat terjesztett a korona elé. Helyesléssel csatlakozott a koronagyűlés a kongruának kiegészítéséről és felemeléséről szóló indítványhoz, melyet megvitatás céljából a többi kerületnek is atküldeni határozott. Iskoláinkat érdeklő ügyben is történtek üdvös határozatok.

Megjegyzésre méltó tény még, hogy az esperes felszólítására a kerületi papság egyenként és összesen belépett a Szent-István-Társulat pártoló tagjai közé, hasonlóan kimondta, hogy a misszió alapító tagjai közé fog belépni a kerületi papság.

A tárgyszorozat ezek után kimerítve lévén, Nagy István házigazda vendégszerető asztalához leülve, két órai csevegés után kiki hazasietett. A jövő gyűlés helyéül Medgyes jelöltetett.

X.

H I R E K.

— **Kegyelmes főpásztorunk X. sz. körleveléből a következő érdekes adatokat közöljük olvasóinkkal:**

1. Ő szentsége a búcsúnyerés rendes feltételeivel teljes búcsút engedélyezett

az első áldozóknak és ezek rokonainak a harmad igit, ha jelen vannak az első szentáldozásnál; továbbá 7 évi és ugyanannyi quadragenalis (nagybőjti) búcsút mindazon keresztényeknek, kik legalább bűnbánó lélekkel hallgatják végig az első szentáldozás szertartásait.

2. A magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1905. II. 28-án mondott ítélete szerint a lelkészek hasznélvezésében levő földek mentesek a községi pótdától.

3. A vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1905. május 19-én kelt rendelete szerint az egyházak joga megállapítani azt, hogy mely vallásos cselekmények képezik a hit- és erkölcsan tanításának kapcsolatos, elválaszthatlan részét. S így a lelkész, mint hitoktató a vallásból megtagadhatja atőt a tanjegyet, aki az iskolai köteles szentgyónást és áldozást nem végezte el.

4. A „Zászlónk“ című egyetlen kath. ifjusági folyóiratnak pártolása és terjesztése főpásztorilag ajánlatik. Ezt a magunk részéről sem tudjuk eléggé sürgetni. Szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, VII., Damjanich u. 50. sz. alatt.

— **Személyzetiek.** Ferencz József alsójárai lelkész megrongált egészsége miatt, saját kérésére nyugdíjaztatott. Medgyesi János marosillyei plebános a hunyadi esperesi kerület jegyzőjévé. — Ince Domokos csikiesői lelkész csikszentgyörgyi, Imre Károly csikszentgyörgyi lelkész govásdiai lelkészeknek és Váradí Gyula govásdiai lelkész kézdíszentleleki káplánnak nevezettek ki.

Borbáth Béla csikszentgyörgyi, Fodor György borszéki és Gereffő Csanád László a gyergyószentmiklósi központi — és Lukács Tamás gyergyóesomafalvi tanító a gyergyóújfalvi marostizesi iskolához rendes tanítókká kinevezettek.

— **Püspök urunk önméltósága** Kolozsvárt okt. 13-án pénteken reggel az egyetemi templomban csendes misét mondott; mise előtt azonban beszédet tartott a szószekről a begyült ifjuságnak. A templom a reggeli idő ellenére is tömve volt. Önméltósága a szent otyva eltérő éjéről beszélt a meggyőződés azon lelkesedésével, amellyel csak ő tud. Különösen buzdította az ifjuságot, hogy minél gyakrabban vegye magához az Úr szent testét, amely minden kísértés ellen megóvja s támogatja minden nemes munkára.

— **Lelkigyakorlatok a papnevelőben.** Ki sem tagadja a jó fürdő kellemes hatását, különösen, ha a fürdőre szükség is volt. Ebben a kellemes mámorban uszunk mi is, mert szeretett lelkiigazgatónk e hó 4—8-ig terjedő lelkiigakorlatokban megfürdőtött egy kisse. Bizony eleszozott, sőt jól esett egy kis tisztulás, hiszen a közel multban tartott husvéti szent gyakorlatok után minden örkődésünk ellenére is némi földi, fölösleges már r agadt ránk, mi szent törekvésünkben tagadhatatlanul akadályozott. Ezt az akadályt megszüntetni volt hivatva e kis lelki fürdő, mely után úgy érezzük magunkat, mint a porfellelgen dolgozó gyári munkás, ha kirándulhat az ózondus fenyvesbe. Jó spiritualisunk összeszedve minden lelkesedését, a képzett művész szakértő ügyességével a külömben meglehetős nehéz programú fürdőzésben is oly ügyesen nahyolt, hogy a lelkiigakorlatok felbeszakítása inkább a kedves dolgok utáni vágyódással összekötött fájdalmat szülte, mint az örö-

met, melyet az ember 3 napi ily komoly munka felbeszakítása fölött várna. Fáradságos munkájáért fizessen meg az Úr Jézus, kinek minket ünpépelyen ez évben most mutatott be.

A lelkiigakorlatok utolsó napján — lévén „Magyarok Nagy Asszonya“ ünnepének vigiliája — mintegy méltó befejezésül körmenetet tartottunk a szűz Anya tiszteletére; bizalmas alázattal imigyen kérvén:

„Vedd el országunkról ezt a sok inséget,
Melyben torkig uszunk; oh nyerj békességet.
Magyarországról, romlott hazánkról
Ne feledkezzél el szegény magyarokról.“

— **Öltáregyesületi gyűlés.** Piskitelepen e hó 8-án Nagy Asszonyunk ünnepén öltáregyesületi gyűlés volt, melyen az eltávozott Herrmann Sándor és neje Horváth Etel társelnökök helyébe Meskó János és neje Kontes Weller Erzsébet választották meg öltáregyesület elnököknek. Jegyző Huszár Ádám káplán lett.

— **Nemzetiségi gyűlés.** E hó 14-ikére a románok nagy gyűlést hívtak össze Gyulafehérvárra, melyen az „általános választói jogról“ és „az általános politikai viszonyokról“ tárgyalnak. A gyűlésbejelentő Teculescu János, gyulafehérvári gör. kel. esperes, Marcia János dr. és Velikán Kamil dr. gyulafehérvári ügyvédek. A gyűlésen mintegy ötszáz földmives vett részt. Megjelentek s beszéltek C. Pap János és Vlád Aurél orsz. képviselők. A gyűlés lefolyásáról jövő alkalommal számolunk be.

— **Siculicidium.** Ez a kronoszikon velős rövidséggel egy osztrák brutális tartalmát és idejét állítja elénk. Bukow A. osztrák generális, Erdély katonai parancsnoka, 1764. jan. 7-iken összelövetett Csikmádéfalván egy esomó szabad székelyt, akik teljesen fegyvertelenül csupán tiltakozó gyűlésre jöttek össze. Nem akartak az erőszakos és törvénytelenül szervezett határőrséghez hozzájárulni. E tiltakozást életükkel fizették meg. Az ártatlanul elhullt verék emeltek emléket s leplezték le okt. 8-ikán az emlékező utódok.

Az emlékkönyv impózán, lelkesen folyt le. D. e. 10 óraker Murányi Kálmán főesperes díszes segédlettel tábort misét tartott. A mise után a csiksomlyai főgimn. s a tanítóképző daloskőre együttesen énekelte a Himnuszot, melynek végeztével Bezce Antal Csikvármegye alispánja mondta el lelkes avató beszédét. Utána Györgypál Domokos dr. országgyűlési képviselő mondott ünnepi beszédet. A beszéd után felhangzott a „Nemzeti Zászló“ című dal. Majd Zsögön Zoltán tanítóképzőintézeti tanár szavaltta el saját alkalmi költeményét. A Szózat eléneklése után Fejér Sándor vármegyei főjegyző adta át az emlékoszlopot kegyeletes megörzés céljából László Gáspár mádélvi kántortanítónak.

Különböző testületet, egyes községek polgárai számtalan szebbnél-szebb koszorúval horították el a turul-madaras emléket. Az ünnepség után Csikszeredában d. u. 3 óraker mintegy 150 teritkü társas ebéd volt.

Az oszlop fölrása a következő:

SICULICIDIUM
1764. JANUÁR 7.

A HATÁRŐRSÉG ERŐSZAKOS SZERVEZÉSEKOR

MÁDÉFALVA HATÁRÁBAN

1764. JANUÁR 7-ÉN

HAJNALBAN A CSASZÁRI KATONASÁG ÁLTAL VÉDFELENÜL LEKASZABOLT CSIK ÉS HÁROMSZEKI 200 SZÉKELY VÉRTANU EMLÉKÉRE, A KIK AZ ŐSI SZABADSÁGÉRT VÉRTETEK EL.

EMELTE AZ UTÓDOK HÁLÁS KEGYELETE.

Alatta Imets Fülöp Jákó apát-kanonok következő verse van bevéve:

Székely nép itt hullott őseidnek vére,
Kiket zsarnok önkény bosszús karja ére.

*Mídon alkotmányos szabadságod védtek.
Szörnyűképp olták ki sok ártatlan éltét.
De bár elvesztek ők ádáz fegyver alatt
Emlékek nem vész el, örökre fennmarad,
Mert hű kegyeletlen megtartod őseit,
Legy el majd emlékek, időtlen ideig.*

— **A katolikus papok Rómában tartózkodása.** E kérdéssel kapcsolatban ő Szentsege bizonyos reform-intézkedéseket léptetett életbe. Leiratot intézett a bíboros vikáriushoz, melyben elrendeli, hogy azok a papok, akik Rómában akarnak maradni, tartoznak erre vonatkozólag a bíboros vikáriushoz kérdést intézni. Ehhez a kérvényhez csatolandó az illető egyházmegye püspökének beleegyezése, melyben fel kell említeni azokat az okokat is, amelyek alapján a kedvezést kéri. A döntést azonban ő Szentsege magának tartotta fenn. Még azok a papok is tartoznak bemutatkozni a bíboros vikáriusnak, akik csak átutazóban tartózkodnak Rómában és tartoznak a püspöktől nyert felhatalmazást bemutatni, amelyben benn legyen Rómában tartózkodásuk oka és ideje. A tartózkodás ideje az olasz egyházmegye papjaira nézve három hónapi időnél, a külföldi papokra nézve hat hónapi időnél hosszabb nem lehet. Ha a tartózkodás meghosszabbítása szükségesnek látszik, úgy ezt egyenesen a püspöktől kell kérni. Mind azoktól, akik ellenkezőleg cselekszenek, megvonják a misézés jogát. Azon helytelenségek elkerülése végett, hogy papok, akik provizóriusan tartózkodnak Rómában, oly hivatalokat vállalhassanak, amelyek hosszabb tartózkodást igényelnek, elrendeltük, hogy ezek, ha mindjárt a római klérushoz tartoznak is, csak úgy törekedhetnek hivatalokra, javadalmakra, vagy egyéb foglalkozásokra csak úgy aspirálhatnak, hogyha erre a vikárius engedélyt bemutatják. Ha ez a beleegyezés hiányzik, a hivatal vagy javadalom elfoglalása lehetetlen. Ezek a rendelkezések állanak minden esetben, az összes papi méltóságokat, „a legmagasabbakat sem véve ki.”

— **A budapesti Főiskolai Székelykör** szeptember 27-én tartotta alakuló közgyűlését a Múzeum-körút 10. sz. alatti helyiségében. Bíró Nándor jh. terjesztette elő a szűnidei tisztikar jelentését, mely egyhangul tudomásul szolgált. Kiemelendő mozzanat e jelentésben az, hogy a Budapesti Székely Diákközpont alapítóje 1010 kor. 45 fillérre emelkedett, a Főiskolai Székely-kör pénztámaradványa pedig 60 korona. Következett az új tisztikar választása, melynek tagjai lettek: elnök somosi Székely Lajos tanárjelölt, alelnök Pap Bela műegyetemi hallgató és Szabó Gábor orvostanhallgató, titkár Fábrián Vilmos tanárjelölt, pénztáros Sándor Miklós orvostanhallgató, jegyző Mihály Sándor és Nagy András joghallgatók. Azután a hat főiskolai fakultás részéről 18 választmányi tagot választottak. Végül a jelen évi működés programjának megállapítása következett. A rendes alapszabályzerű, kulturális, humanus és hazafias működésen kívül elhatározta a közgyűlés, hogy fokozott buzgalommal fogja folytatni a mult évben megindított gyűjtési mozgalmat a Budapesti Székely Diákközpont javára. Felkéri a Székelyföldi sajtót a begyűlő pénzügyi anyagok nyugtázására és az egész székely-kultur mozgalom támogatására. Egyben felkéri azokat a t. gyűjtőket, kik még gyűjtőiveiket nem küldötték be, hogy azt lehető rövid idő alatt beküldjék szíveskedjenek (Budapest VIII. Múzeum-körút 10. sz. I. em.) mert a gyűjtőiveket a hatóság előtt is el kell számolnunk. A gyűjtési mozgalomnak ezúttal fokozottabb eredménye várható, a mennyiben a mozgalom vezetői jelen évben nemcsak az erdélyrészi vármegyékben, hanem az egész országra nézve szervezni fogják a gyűj-

tést. Az eddig begyűlt 1010 kor. 45 fillér elég tekintélyes összeg és érdemes arra, hogy a nagy közönség nemes áldozatkészségével tovább szaporítsa és megrögzösözze.

— **Kérelem.** Testvéri szeretettel kérem azon főtisztelendő plebános és lelkész urakat, a kik a jövő tavaszkor híveik számára szent missziót óhajtanak tartani: szíveskedjenek ezen óhajukat december hó 15-éig velem közölni, hogy az ezen ügyben szükséges intézkedéseket még idejében megtehessem. Z o m o r a D á n i e l m. e. elnök.

— **Szép és biztos mellékkereset.** Tanítók, jegyzők, papok vagy oly egyének, kik a szőlészethez csak némileg is értenek és oly vidéken laknak, ahol a szőlő megéri vagy a hol a filoxera a szőlőket már elpusztította és ennek következtében azok újból lennének beültetendők, tehát ahol szőlőműveléssel foglalkoznak: szép, állandó és biztos mellékkeresetre tehetnek szert, ha címüket beküldik: „Hirdetési iroda” Budapest, Váci-u. 20/b.

— **Magyar orgona ipar.** A hazai orgona-építőipar különösen magas fejlődést ért el, a mely elsősorban Rieger Ottó budapesti orgonagyáros érdeme, ki fáradságot és költséget nem kímélve csakis magyar munkásokat alkalmazva, hazai anyagot felhasználva és szaktudománya érvényesítése mellett egy modern igényeknek megfelelő gyárat tart üzemben, mely valóban látványosságot képez. — A mult vasárnap Mária-Remetén beszentelt gyönyörű művi orgona szinten ő benne dicséret mesterét. Az utóbbi időben készített ezen cég egy ritka szépségű orgonát a győri Becécs rend temploma, valamint ugyanolyan kivitelű orgonát a m. kir. igazságügyi minisztérium megbízásából az aszói javító intézet és a budapesti gyűjtőfőház részére. Ezen gyár kitűnő gyártmányainak tudható be, hogy utóbbi időben 118 nagyobb megbízást nyert különböző orgonák építésére, többek között Orló, Alsólehotá stb. templomok részére, melyek mind remekei a magyar iparnak.

Mennyiben folyhat be a tanító községe anyagi helyzetének javítására?*)

Nehéz feladat jut e megtisztelő helyen nekem, akkor, amidőn a tanítói állásnak társadalmi helyzetéből és munkásságunk, erőink öszszvetéséből keresnem kell a módokat és eszközöket, melyekkel a tanítók községei anyagi helyzetének javítását előmozdíthatják. Jelen dolgozatom célja nem az, hogy ideális eszméket fejtegetsek, hanem a munkás nép szokásainak megfigyeléséből merített gyakorlati tapasztalatok alapján egyszerű módokat felsorolni, melyeknek segítségével községeink anyagi helyzetén javíthatunk.

A tanító munkaköre nincs az államgépezethez kötve, — mely egy esomópont központi mozgatójára végzi munkáját. Iskolai munkánkra jogosít oklevélünk, de ezen kívül a társadalom mintegy követeli, hogy a tanító az iskolán kívül is minden munkánál közreműködjék. És így az irány ezer kiterőjében egy-egy esipetnyit segítve iparkodunk a haza jólétén, vallásunk és anyanyelvünk fentartásán munkálkodva elégni. Munkánkat nem akarja látni senki és a méltánylás oly ritka, nemes vetélkedésben végzett munkánkért, hogy a lépten-nyomon erő támadosok és leicsinylések közepette a tanítók észre sem vehetők.

Pedig korunk egyesülési szellemének áramlatában kiharadhat-e a tanító bármiféle egyesü-

*) Felolvasatott az erd. r. k. tanítóegyesületek Szövetségének Csiksomlyón tartott gyűlésén.

let, irodalmi vállalat vagy bármely más jótékony társadalmi intézmény alakításának munkálatából? hiszen még csak egy lap sem indul meg a nélkül, hogy pár cikkében a tanítószágra ne appelláljon.

Sok ezren vagyunk a tanítói pályán egyenlő terhes munkának napszámosai s bár a munka nimes megosztva, a tulajdonos még is csak a legszűkebb adagot hagyja a megelhetéshez, miért is megkülönböztetve érezzük magunkat egymásközött is díjazásunkban. Ez a körülmény teszi szükségessé, hogy mivel a tanító szellemi munkájának béréként kapott javadalmazásából meg nem élhet, megelhetésért fizikai erejének munkába vitelével is biztosítsa. Ott kell legyen a gazdasági munkák célszerű végzésében teljes erejéből, szorgalma és jó tanácsainak osztogatásával a nép között, mint a gazdasági téren sikerült jó eszméknek és terveknek megvalósítója.

A nép, ki a mai lázas társadalmi áramlatból nem tudott egyebet elsajátítani, csak a szeretlen élvezetet és az anyagiak utáni ésszerűtlen kapkodást, nem fontolja meg aszerzés módzatait. Igényei megszorodtak, anélkül, hogy a külsőségekben való fényűzéssel, — különösen gazdasági maradiságából kivételve lépést tartana. Raszkott a könnyelmű adósságinálásra, ismeri a váltó és kötelezvény minden csinját-binját, és az így szerzett pénzt könnyelműen vagy eldorbézolja, vagy pedig oly befektetésbe helyezi, melynek jövedelme adósságainak kamatját sem képes fedezni. Így kerül újra pár év mulva jótállóival együtt csekélyke birtoka, mely tisztességes árban tán kijárná adósságát, de az ilyen eszetreke szervezettek árlejtők legtöbbször fillérekért szerzik a birtokot és ezzel újra van vágya az árverést szenvedő későbbi birtokszerezésnek is, ott függvény régi ki nem egyenlített adóssága akadályként. Szóval neki még csak az egy joga marad, hogy utlevelet szerezessen Oláhországba, eltölteni életének munkabiro idejét, hogy azután mint hasznavehetetlen koldus toloncoltassék hazájába.

Felvet mindent, ami közös. Erdőt, legelőt, ősei által alapított magtárait, közös pénztét, a helyett, hogy már meglévő közös vagyonát új alapokra fektetve jövedelmeztesse. Szóval tapasztaljuk, hogy azon elődök, kik a tömörülés fontosságát belátva, közös intézményeket létesítettek, nem találnak pártolást az egész vonalon terveik keresztülvitelében.

Ha figyeljük a mai szövetkezeti áramlatot, látjuk a különböző célu szövetkezetek között a hitelszövetkezetek munkáját, melyek olesón adnak hitelt, de mert céljukból kifolyólag a kölcsönnek hová fordítását figyelemmel kíséri s nagyon sokszor a váltó hamisításokat — szűkebb működési körben megakadályozni képesek — kezdenek stagnálni. Mig az egyesek és társulatok által felállított bankok kétszeres teherrel is felvirágognak; inkább veszi kölcsönét a magánbanktól, mint hogy a szövetkezetek „annuitásos” kölcsönének igénybe vétele által apró adósságát konvertálva könnyízzserrel mentené meg a maga és jótállói vagyonkáját.

Százan meg százan sínylődnék azután az egyesek által ma is üzött termény- és pénzüzsora jármában, — melyet dacára a szigorú törvényeknek mégis sikerül üzniök.

Ismeretesek az erdőségek kihazsnálására elszaporodott gyárak. Nem ritkán halljuk fellelőült erdőiparunk dicséretét, melyek azonban mind zsidó kézben lévén, tehát az ő iparuk.

Igaz, hogy az eddig munkahiányban szűkülő népek minden időben pénzforrást nyújtanak épen úgy, mint a kisgazdáknak a fuvarozásért, de ezen utóbbit épen kivetkezeti silányul fizetett fuvaráért marhaállományából s

rádásul megszoktatja a pálinkaital káros, rendetlen élvezetere.

A gyorsabb fuvarozás kedvéért a mint látjuk szarvasmarha állományát lóba fekteti, és elég sajnósan veszi azután észre, hogy pénzkérséket közeben ki van fogva a család fenntartását oly nagyban segítő tejes tehénből; szekere, lova összetörtött és végül a ló bőrének árából sem eszközt kijavítani nem tudja, sem igás állományát vissza nem szerezheti. Látjuk továbbá egyes községekben, hol a tagosítás és arányosítási munkálatok rövid időn belül folyamatba vételnek, ezzel egyidejűleg a zsidók besimulását, kik hasonló zsidók segítségével kiszimatolva a megszorult emberek jogait, rábeszéléssel, és mindenféle taktikájával a vásárlásnak megveszik az erdős területeket a fa érték 100-ad részével.

Megvesz mindent, és víz mindent hozzá a megszorult, pénzülszükségben szenvedő nép a lyukas lábstól fel a kidobott torna reszelőjé, ha nem szabad, lop. És a lopott fát is szállítja, melyért pedig, hogy sokszor kerül bíróság elé, bizonyítja azon körülmény, hogy az erdei kihágások száma egy-egy évben községenként ezekre felmegy.

Az erdővásárra nem csak az egyesek, de néha községek is belekerülnek az üzletbe, akkor a midőn kisebb-nagyobb területi erdősegeit tömeges eladásra bocsátva zsidó vevőkkel lép alkudozásba.

Mert igaz, hogy az erdőhivatal tisztességes árba becsüli le a faértékét, azonban a zsidó nem kezdi a vásárt olyan közel. Ő mindenképp előtti a konkurenciát igyekszik kiszorítani, azután a pénzülszükségletet, melyet a vásár halogatásával fokozni igyekszik s mikor mindezen és ehez hasonló műveleteit végrehajtotta, következik a ránevés rendszeren jó üzletkötés, azután a vezető emberek iránti hálának leróvása 1—2 doboz egyiptusi szivarkával és végül az áldomás, melynek háta mögött az erdő szabadabb kihasználása céljából ott sompolyog a községi illetőség megadása illetve kérése.

Ezen kitérő után, melyben a pénzszerzés vágya miatt a szarvasmarha állomány és a jogok és erdőbirtok kevésbe becsülésének és az anyagi hanyatlásnak egyik okát látom, nézzük meg a többi apróbb házi állat haszonhajtását is a kisgazdáknak nézve.

A mai állapotok világosan arra vezetnek, hogy a kisgazda pld. juhállományát is a más hasznára tartja. Nem tudja a korai bárányoztatás hasznát, nem érti a turókészítés módját. E tekintetben teljesen ki van szolgáltatva a községekben pásztorkodással foglalkozó oláhok élelmességének; ezek ugyanis megvárják, hogy mint leendő juhásztorokat úton-útfelen tisztelje a gazdaközönség, juhait a gazdáknak osztja teletésre, nyáron át kegyrével látja el mint pásztort a juhsgazda, a gazdaközönség legelőjén legel az ő állománya, a nyájrol a fejszékbeni cibálással beszerzi a ruházatához szükséges gyapjút. És mindezen szolgáltatások fejében kapja a juhsgazda 6—8 kiló élvezhetetlen turóját.

Marhaállományának ilyen kezelése mellett mezőgazdaságában sem látunk semmi haladást. Látjuk a régi nyomás rendszert az apróléki fiúra szállott maradi gazdálkodással, mely mellett már alig képes előállítani a szükséges gabonát; hiszen marhaállományának gyengeségéből ez önként következik.

A faipar által letarolt területeknek hatósági felügyelet alatti befásítása kiszorítja az ama helyeken előforduló legelőkről és ezen hiányt nem tudja pótolni takarmánynövények természetével.

Sajnos látjuk, hogy egyes községekben pld. a takarmányrépa vetéséről és munkálásáról és

annak takarmány értékéről még fogalma sincs a gazdáknak.

A leánygyermek mint leány és azután mint asszony is eldobta a házánál előállítható ruhaneműt és régi viseletet; ugyanígyra, hogy még a legújabb divatról is tud egyetmást, de a hához megkívántató zöldség előállítását nem érti, ünja s tán épen resteli is.

A gyümölcsfák hasznát ismeri a nép, mert az ősei által ültetett fák hasznát huzza, kenyere mellé a tarisznyába szalona, turó helyett gyakran kerül az alma, körte. Azonban jó nagyrész a gyümölcsfák szaporítását kerüli, azokat meg nem kíméli sem maga, sem gyermekeivel meg nem kímelteti, azoknak lelkébe a gyümölcsfa szeretetét be nem oltja.

Elég gyakran halljuk, hogy „miért ültessék fát, úgy sem érem örömet”.

Azonban örvendetesen látjuk, hogy egyesek mily szépen értékesítik a gyümölcsöt, felaszalván azt, sőt az utóbbi időben bort is készítenek belőle.

Ez utóbbi felhasználását a gyümölcsnek igen fontosnak tartom; mert míg egy részről egészséges italt nyerünk, más részeről elvonja a pálinka italtól azt a tekintélyes részt, ki tulajdonképpen nem azért szokott inni, hogy megrészegedjen.

Községünkben pld. volt rá eset, hogy egy őszön 2—3000 liter gyümölcsort is készítettek, és határozottan tudom, hogy a mig ezen készletben tartott, nem látta a koresmába a koma a sögort. Azonban az egészséges ital készítésének gyakorlati behozatala ellen ott látjuk a koresmáros gunyos szájbigyészését, lelkében dül az irigység és készen áll a rájesztés, hogy aki gyümölcsort iszik, gyomorrákban pusztul el. De arra is van gondja, hogy a koresmájában majdnem mindig megtalálható előjárók útján (tisztelést a kivételnek) a fogyasztási bérlőt vigye a bor megadóztatására, literenként 3 fillérrel. Pedig ha bortermő vidékeken sem róják meg a termelőt a rendes fogyasztási adóval, ha a maga szükségletére jelenti be készletét; annál inkább nem volna szabad legalább a kezdet nehézségeit nevelni, a pálinka ezen nagy ellenségének terjedésében és megkedveltetésében.

Tekintetbe véve a kevésbé művelt nép indulatosságát, bosszúálló hajlamát s azon körülményt, hogy ezen nyomorúsága között jogi, közigazgatási ügyekben, mondhatjuk, a legesekélyebb felvilágosítást sem kapja meg a községi előjárója részéről, mert a legtisztelhetőbb megintálásra is elutasítás, néha durva leszidás, sőt nem ritkán a hivatali hatalommal való fenyegetés jut neki feletül, ha épen egy fekete bárány, vagy egy szekér fa vagy holmi más szószóló nem mellekeli az ügyet.

Ilyen és ehhez hasonló esetek által mintegy kényszerítve az a hangszorgalmu ügyvédek tanácsához fordulni, pedig az ügyvédnek állása és érdeke is 10—20 koronás követelésnek is jogi oldalait megforgatni hosszadalmas pereskedés útján, míg csak azon veszi észre a fél magát, hogy követelésénél a költségek többre mentek.

Bámulatos az előjáróságok nem törődése, a község érdekeinek előmozdítására való hanyagsága, mely körülmény néha annyira kinővi magát, hogy még a tanító is képesek a leghumánusabb, egyenesen közművelődési célzatú felsőbb rendeletek megvalósításában megakadályozni. A mint ez ismeretes az ifjúsági egyesület megalakulását meggátoló előjárósági mozgalmakból.

És mit szólnék ezen körülmények között az iskoláztatásról. Az iskolából kikerült gyermek és az iskolaköteles is már erőltetés nélkül ismeri az ürmértéket a literig az általános kores-

mába járásból, hol ezen tudományát gyarapítja azon tapasztalattal, hogy vagy bírót vagy esküdtet mindegyik talál. Tapasztaljuk az iskolától való felemelt a gyermeknek, mi a szülők részéről állandó fenyegetés folyománya. A beiratások és iskolába feljárás rendetlensége, minek eredménye egyes községekben ezekre menő napok mulasztása.

A tanító a kimutatást elküldi a községi bírónak és ő ha egyszerűen ad-akta teszi, még jó, de megtörténhetik, hogy a kiszabott büntetésnek elengedéseért a bűntettet szülő a tanító nyakára küldi némely előjáróság.

Ilyen körülmények között kinezta át a tanító és gyermek az elemi 6 évfolyamát. A mit az iskola épít, azt igyekeznek tönkre tenni az iskolán kívül.

A tudatlanság, anyagi szükség és tanácstalanság, számtalan megelhetési nehézségek között nem lehet csodálkozni, ha a nyomorba jutott nép segélyezését hol itt, hol amott az államnak kell kezébe venni, kutatni az elszegényedés okait, és segíteni anyagi segítséggel ép úgy, mint üdvös intézmények létesítésével. És még is szinte látjuk, hogy az állam kiküldött közegei nem képesek mindenben célt érni, részint a bajok szépítő informálása miatt, részint azért, mert az adott segélyben olyanok is részesülnek, kiknek arra szüksége nincs, (mint ez megesett a gabona és krumpli segélyezésnél.)

A tanító az állam ezen irányu munkásságának szükséges munkása; azonban a községi képviselőtestületekben, hol mint értelmiségi szerepelhetne, helye nincs. A képviselőtestületek tagjai rendszeren a pap, jegyző, az előjáróság tagjai, de már a gazdaközönség köréből alig akad néhány adóalapon, hanem finánciát és zsendárságot végzett egyének foglalják el a helyet, kik végkielégítésükből koresmát és szatósüzetlet nyitottak.

A plebánus, minthogy nagyon gyakran a képviselőtestületi gyűlések vasárnap, isteni tisztelget alatti, szoktak tartatni, részt nem vehet. A bíró néha nem ért az ügyek vezetéséhez, annyira, hogy még a gyűlést sem tudja megnyitani. Tanító egy sines ott s néha a falu atyáskodó szájai is elmaradnak. Így sem baj, a jegyző úr előterjesztése és véleménye határozattá válik; mely lehet a legjobb szándékú, de eszmecsere hiányában egyoldalú.

Az ilyen hiányos s néha háromszori összehívásra sem sikerülő képviselő testületi gyűlések azután nemhogy a község háztartásában okos gazdálkodni tudnának, hanem egyenesen a meglévő vagyon rossz kezelése folytán a tönk szélére juttatják a községeket.

A tanító, ki a neppel közvetlen érintkezésben áll, minden körülmények között mégis munkálkodhatik az anyagi jólét előmozdításán. Valljuk meg azonban, hogy azoknak, kik fizetéseiket a községektől kapják, a legdurvább elutasításoknak vannak kitéve, míg ahhoz hozzá jutnak és ezen nyílt durvaságok a nép előtt úgy a tekintélyen, mint a munkakedven rontó hatásukat nem tévesztik.

Mégis igyekezzünk a néppel a hitelszövetkezetek célját megértetni és ha kölcsönhöz nyul, ajánljuk a szövetkezet által ajánlott és előnyös annuitásos kölcsönt, mely mellett kezesre szükség nem lévén, az ezen szíveséggel járó gyakori kellemetlenség is kikerülhető.

A többi felsorolt hibáját községeink lakosságának az iskolában, ismétlőiskolában és az ifjúsági egyesületekben, javíthatja a tanító. Az ifjúsági egyesületekben hová a felnőttek is szívesen el látogatnak, a lelki indulatok és az ifjúság vad szenvedélyeinek korlátozásán kívül programmszerűleg gazdasági ismeretkörük is szaporítható.

A szarvasmarha és juhtenyésztés fontossága mellett az azokból ésszerűen kivethető haszon, egyesülési kedv és igazságérzet fejleszhető.

De különösen fontosnak tartom, hogy a pár év alatt szülői viszonyba kerülő ifjú érzéket kap leendő gyermekeinek helyes nevelésére. Megtanulja a gyümölcs- és zöldségtermelésnek sok pénzt hajtó módját. Megérti régi viseletének és házilag előállított ruhaneműjének értékét, egyszerűségének hasznát. És így ha nem is a jelenlegi viszonyokra, de a jövőre értékes munkát végez a tanító.

És mikor a mindennapi iskola a reális tárgyak mellett a praktikus megélhetésre is kiterjeszkedik, ha erre különösen a gyermek és ifjúkorközötti átmeneti időt is felhasználjuk a szorgalom és munkaszeretet élesztésére, lehetetlen a célt el nem érni.

Itt tartom helyén valónak a községi faiskolák és gazdasági ismétlő iskolák nagy hasznát felemlíteni. Mert míg ma a vármegyei szabályrendeletek célja a nevezett faiskolákból az utak befásítása; ezen nemes és jövedelmező célt szerintem addig nem lehet elérni, míg a faiskolákra a községi eljárások több gondot nem fordítanak. Igen, ha a községi faiskolákból az ismétlő és mindennapi tankötelesek útján ugyyszóvala telítjük a lakosság gyümölcsfa szükségletét, így a fák, mint a gyermek szerzeményei az ő gondozásuk alatt lesznek a szülők kertjeiben és ezen gondozás őket a fa szeretetére és megkímélésére megtanítva, később az utak mellé ültetett fákat is megkímélik és azoknak öreivé válnak.

Mig így a faiskola használatra váró eszköz, ugyanez a gazdasági ismétlő iskola is. Hol a vidéki viszonyoknak megfelelően, a gabonanevelés termelésének a réginél célszerűbb módját és a véderdők által szükségessé vált takarmánynövények vetésének, megmunkálásának, eltartásának és felhasználásának módját elméletben és gyakorlatban megtanulják. Mindazon eszközök megvalósításához és kivételhez a községi eljárások támogatása szükséges, mint ezen intézmények pátronusának.

Hogy pedig ezen és ehhez hasonló eszmék a képviselőtestületekben megszülessenek, szükségét látom, hogy a tanító ezen testületnek adóalappelkül is tagja lehessen.

Épen azért a következő javaslatot terjesztem a Tkts. gyűlés elé:

Hassan oda az Erd. róm. kath. tanítók szövetségének választmányja a gyűlés határozatából kifolyólag, hogy a tanító működési helyén a képviselőtestületnek értelmiség alapján tagja legyen.

Füstös Sándor.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* Az Erdélyi Oltáregyesületi Lap III. évfolyamának 2-ik száma is megjelent. A lapnak olvasói bizonyára a szokott örömmel forgatják e derék folyóiratnak ezúttal is változatos tartalmú számát. A tartalomból kiemeljük a következőket: A szentségimádások alkalmával tartott elmélkedések. Magányban (vers.) Oltáregyesületi tag társadalmi kötelezettségeiről. A szent mise az őskeresztényeknél. Egyesületi hírek és Különfélék zárják be a gazdag tartalmu számot.

E kedves hitbuzgalmi, erdélyi folyóiratot ismételten melegen ajánljuk olvasóink pártoló figyelmébe.

A szerkesztő üzenetel.

S. A. dr. A kéziratot e héten visszazáraztatjuk. Erdélyi Munkás c. lap „gyulafehérvári szociáldemokratá-jának. Ki a mellé, le az álarccal „elvtárs.”

Akkor talán komolyan is szóba állunk. Hát ez az a bizonyos bátorság?

Pályázat.

— A lemhényi felszegi róm. kath. elemi népiskolánál a nyugdíjazás folytán üresedésbe jött tanítói állásra, melynek az iskolaszék által meghatározandó osztályok önálló tanításával szemben javadalma a község pénztárából 600 kor., államsegélyből 200 kor. és lakás, pályázatot hirdetek. Pályázhatnak okl. tanítók és tanítónők is — október hó 25-ig.

Lemhény, 1905. okt. 9. (U. p. Bereczk.)

Róm. Kath. Iskolaszék.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Az elmúlt rendkívüli száraz nyár folyamán ismét a

Küküllőmenti

Első Szőlőoltványtelep

(Tulajd.: CASPARI FRIGYES Medgyes, 122 N.-Küküllőm.)

volt az egyedüli az egész országban, mely oltványait óriási mennyiségű, naponta 5 millió liternyi vízzel öntözte s ennek folytán az egyedüli szőlőtelep, amely ez évben is valóban szép és minden tekintetben kifogástalan minőségű szőlőoltványokat szállít.

Képes árjegyzék számos elismerő levéllel ingyen és bérmentve!

A kinek

eladó birtoka van, vagy a ki birtokot venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képe, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

A bérmálás szentségének szertartása

czimü füzet,

Bérmálási lapok

Bérmálandók anyakönyve

rovatos ivék kaphatók

Papp György könyvnyomdájában

Gyulafehérvárt.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntette.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műfes-
tészeti és
iparműve-
szetintézet.
Alapított
1887-ben

Olajba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándécul szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e Nagysága

25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok,
aranyozott szellel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak biboros hercegrimás úr ő eminenciája 67.898. szám állatt és Tolna Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stíluszerint, gipsz-márvány (stucco), keresztet aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szeged-nyebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Egészen ingyen

zománcozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzőlábast és 6 főzőfazeket különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen esomagosítás utánvétel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzeket ingyen küldök. —

Kohn, gyárraktáros, Budapest.
VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapítottattott 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi
eremmel kitüntette.

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo**
orgonáinkat. — Különösen a legújabb **légnymatu**
(pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek
a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még
azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom ned-**
vessége nincs befolyással reájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzle-
letünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden**
nagyságban (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokot** és **át-**
építéseket olcsón elvállalunk.

Árjegyzeket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.

Telefon. ☉ Társas kocsí. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok.

Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.